

Försäkringsbolagens utmaningar rörande den grovt organiserade brottsligheten

Digitaliseringen och anonymiteten på nätet har följts av ett kraftigt ökat antal bedrägerier – falska mejl, falska internetförsäljningar, köp i andras namn efter identitetsstöld, bidragsbrott med mera. Listan kan göras lång och dagligen blir vi uppmärksammade och varnade för nya listor och tillvägagångssätt av polis och media. Vi har sett hur den organiserade brottsligheten, i olika former, fått ett starkare fäste i Sverige, och det gäller inte minst bedrägerier. Det är klart att det är lättare att sitta bakom en dataskärm och försöka lura mottagaren än att göra det öga mot öga. Kan man dessutom göra storkovan utan att riskera något längre straff, blir det än mer lockande.

Naturlig måltavla

Hur påverkar det här försäkringsbranschen och vad kan vi göra?

De vore naivt av oss att tro att vår bransch är förskonad från ökningen av bedrägerier och den grova organiserade brottsligheten. Även försäkringsbolagen jobbar intensivt med att följa och bidra till digitaliseringen i samhället. Men det gör samtidigt försäkringsbolagen till en naturlig måltavla – det blir allt enklare att försöka lura till sig försäkringspengar och det är mycket pengar att tjäna för en bedrägare. Är vi rustade för att möta detta? Vet vi att det är rätt kund som ringer eller mejlar in och anmäler en skada? Är uppgifterna riktiga som lämnas och vet vi att det är försäkringstagaren vi pratar med eller att utbetalningen går till rätt konto? Det här är frågor vi måste adressera i takt med utvecklingen av det moderna samhället.

Inom försäkringsbranschen pratar vi ofta om trender när vi relaterar till försäkringsbedrägerier eller skador. I dag verkar det vara så att trenderna branschen försöker möta, kan vara en del av den grovt organiserade brottsligheten. Vi ser exempel på detta genom systematiskt arrangerade trafikolyckor och lokala avvikelser med bedrägerier av likartad art inom ett område. Vi ser även andra skadeeffekter av den grovt organiserade brottsligheten som vi måste hantera och bekosta. Några exempel är lyxbilsstöld, eller skador som sker inom de kriminella nätverken genom uppgörelser med kostsamma personskador som följd, eller anlagda bränder och skadegörelser.

Försäkringsbranschen arbetar kontinuerligt genom sina utredningsverksamheter och i den dagliga skadehanteringen, med att försöka se till att kundernas premier förvaltas väl och att rätt personer får rätt ersättning. Vi vet att mellan 5-10 % av våra skadeutbetalningar sker felaktigt på grund av att vi blir lurade. Totalt kostar försäkringsbedrägerierna försäkringsbranschen mellan 2,5-5 miljarder/år.

Utökad samverkan nödvändig

De flesta av våra kunder är positiva till att vi försöker motverka den brottslighet som drabbar försäkringsbolagen och i slutändan kunden, genom högre premier. Men klarar vi av det här själva?

Min klara uppfattning är att myndigheterna måste möta den lavinartade ökningen av bedrägerier genom utökad samverkan mellan myndigheter och det privata näringslivet och se till att det finns legala förutsättningar att göra det. I dag görs bra insatser genom samverkan mellan myndigheter men informationen stannar där, vilket försvårar för försäkringsbranschen och andra delar av näringslivet som då är ovetande om vilka risker det finns att hantera. Vi har goda exempel runt om oss och det räcker att gå till Norge där en legalisering av samverkan mellan Norges motsvarighet till Försäkringskassan och försäkringsbranschen etablerats för att motverka brott.

Bli bättre på att anmäla brotten

Ett annat problem vi har att ta itu med är att organiserade bedrägerier sällan drabbar ett enskilt bolag, utan är spritt till alla försäkringsbolag. Utan information och legala förutsättningar att utbyta information både med myndigheter och mellan försäkringsbolagen om kriminella aktörer, fördröjs eller omintetgörs upptäckrisken för bedragarna. Vår personuppgiftslagstiftning ska absolut skydda den personliga integriteten, men lagstiftarens mening kan inte vara att den underlättar för kriminella.

Och så kommer vi till de rent praktiska åtgärderna som utredning, åtal och en eventuell dom. Det finns absolut brister hos polisen när det gäller att utreda försäkringsrelaterad brottslighet på vissa håll i landet. Ärenden läggs ned av både polis och åklagare med motiveringar som vi ofta inte är överens om. Utöver de enskilda ärendena finns det idag ingen naturlig mottagare för de större ärendena av organiserad natur som vi ser. Men ska vi vara ärliga så brister vi själva i att polisanmäla i den utsträckning vi borde. Ska vi kunna belysa storleken på problemet så måste vi även bli bättre på att anmäla brotten.

Lägre delen av straffskalan

Vad riskerar då en bedragare som blir dömd i svensk domstol?

Att bli dömd för ett bedrägeri är ingen stor risk att ta. Oftast döms bedragaren bara till villkorlig dom och dagsböter. Problemet är inte lagstiftningen utan att praxis från domstolarna är att döma i den lägre delen av straffskalan. Min åsikt är att högre straff avseende bedrägerier skulle ge en preventiv effekt och öka medvetandet hos gemene man, att försäkringsbedrägeri faktiskt är ett brott och inte en socialt accepterad företeelse.

Sammanfattningsvis har vi en lång väg att vandra för att komma tillrätta med den stora ökningen av bedrägerier och organiserad brottslighet mot försäkringsbranschen. Det är inget som kommer att lösa sig av sig själv utan vi har

Nordisk försäkringstidskrift 3/2014

ett stort ansvar att synliggöra problemen, driva frågorna och själva ta hand om det vi kan påverka inom de egna organisationerna. Samtidigt måste det finnas ett intresse från samhället att samverka med näringslivet och tillhandahålla verktyg så att vi tillsammans kan upptäcka, motverka, förebygga, utreda och lagföra bedragarna.

Ann Hassel Tano